

P.A. Bakker, N.C.M. Maes & J.D. Kruijer. 2011. De wilde rozen (Rosa L.) van Nederland. *Gorteria* 35 (1-4): 1-173

Eindelijk is het dan zo ver: er is een goed gedocumenteerd overzicht over de rozen die in Nederland in het wild zijn aangetroffen! Na jaren van herbariumonderzoek, excursies in binnen- en buitenland en literatuurstudies hebben de auteurs van 'De wilde rozen (*Rosa L.*) van Nederland' het voor elkaar gekregen om ook voor degene die minder is ingevoerd in de rhodologie (rozenkunde) een bruikbaar werk te schrijven; er lijkt geen excuus meer te zijn om in bijvoorbeeld opnamen geen aandacht meer te besteden aan een adequate beschrijving van de rozen. En hoewel het geen boek is in de gebruikelijke zin van het woord, rechtvaardigen zowel de omvang als het belang voor de plantensociologie van het werk dat in *Gorteria* werd gepubliceerd een bespreking in deze rubriek.

De kern van de publicatie wordt gevormd door een determinatiesleutel en uitgebreide beschrijving van alle in Nederland in het wild voorkomende rozensoorten – autochtoon en verwilderd – dat in totaal 70 pagina's beslaat. De beschrijving van de meeste soorten gaat vergezeld van een tekening van een belangrijkste kenmerken, ontleend aan het BSBI Handbook 'Roses of Great Britain'. Van elke soort is een kaartje opgenomen van de vondsten tussen 1990-2007, zodat een goed beeld ontstaat van de verspreiding van de soorten. De 'formele' beschrijving gaat vergezeld van een begeleidende tekst waarin huidige verspreiding, oude vondsten en andere wetenswaardigheden worden besproken. De auteurs hebben een poging gedaan een Rode-Lijstaanduiding te geven voor elke soort, maar dit is niet altijd even overtuigend door gebrek aan oude gegevens. Separaat van de beschrijvingen is achterin een deel opgenomen met kleurenfoto's van de meeste soorten, handig voor diegenen die meer visueel dan tekstueel zijn ingesteld.

De eerste 70 pagina's van het overzicht bestaan uit inleidende hoofdstukken over cultuurhistorie, morfologie, het voortplantingssysteem van rozen en genetica, taxonomie, ecologie, plantensociologie en areaal, natuurbescherming en het rozenonderzoek in Nederland, in deze volgorde. Wellicht is het mijn systematisch ingestelde aard, maar juist die volgorde van hoofdstukken vind ik rommelig en niet logisch. Het laat echter onverlet dat er een schat aan informatie is samengebracht over de Nederlandse rozen!

Eén zaak moet mij echter van het hart. Uit de publicatie word mij niet duidelijk waarom de taxa die in deze publicatie worden beschreven als soorten ook werkelijk natuurlijke eenheden zouden zijn. De Europese rhodologie, die zwaar leunt op het werk van de Duitsers Henker en Schultze, lijkt volledig gebruik te maken van een typologische soortopvatting, waar grenzen van soorten willekeurig gekozen kunnen worden. Tekenend is de opmerking op pagina 34: "Tevens is het belangrijk om in Flora's en andere determinatiewerken een niet te eng soortbegrip te hanteren, daar anders in extremo vrijwel iedere struik als een apart taxon beschouwd moeten

worden.” Soorten zijn echter niet afhankelijk van menselijke definities, het zijn natuurlijke eenheden (verbonden door afstammingsrelaties) en de systematiek, ook die van de rozen, zou gericht moeten zijn op het ontdekken van deze natuurlijke eenheden. Een heldere stellingname – anders dan een louter praktische! – omtrent het wezen van soorten in *Rosa* zou de publicatie mijns inziens sterker gemaakt hebben. Nu blijft het al dan niet onderscheiden van bepaalde taxa in het genus een vrije keuze: als ik de grenzen anders kies heb ik ook gelijk. Daarmee hebben de auteurs een kans laten liggen de door hen verworven inzichten in de systematiek van de rozen aannemelijker te maken voor een breder publiek.

Hiermee wil ik geenszins suggereren dat de publicatie zonder waarde is! De 17 inheemse en 9 verwilderde taxa die de auteurs onderscheiden lijken in hun omgrenzing veel natuurlijker dan de ruime ‘soorten’ in de ‘Heukels’. De nu onderscheiden taxa hebben een veel nauwer omschreven ecologie en ook hun arealen zijn beter te begrijpen. De bruikbaarheid in termen van ‘informatie’ is daarmee sterk toegenomen, ook voor de plantensociologie. Het lijkt een logische stap vooruit in de rozensystematiek, die uiteindelijk tot een beter begrip van het geslacht zal moeten leiden.

Rense Haveman

